

דפים מהספר "המערכה המלחמתית בחזית המצרית"

מאת לואא' [אלוף – פ.מ.] בדימוס ג'מאל חמאד

תירגם: אל"ם (מיל.) פסח מלובני – קצין באגף המודיעין.

הבהרות: אלוף (מיל.) אמנון רשף; אל"ם (מיל.) פסח מלובני; תא"ל (מיל.) ד"ר דני אשר.

עמ' 447

מדוע בוטלה התקפת דיוויזיה 21 משוריית בגדה המזרחית?

בשל נסיגת הכוחות המצריים צפונה לאחר כישלון התקפת הנגד, הפך הקו אותו תפסה דיוויזיה 21 המשוריית מקביל לסרפאום שעל הגדה המערבית של התעלה, והוא נמשך מזרחה עד שנפגש עם הקו הקדמי של חטיבה 3 חי"ר ממוכן, שהייתה החטיבה האמצעית בראש הגשר של דיוויזיה 16 חי"ר לאחר פינוי החטיבה הימנית (חטיבה 16 חי"ר – במקור) מעמדותיה תחת לחץ האויב.

כאמור, לאור התגברות לחץ האויב על ראש הגשר המאוחד, שכלל את שתי הדיוויזיות 16 חי"ר ו-21 המשוריית, ובשל התמעטות כמות הטנקים לאחר האבדות הכבדות שנגרמו לדיוויזיה 21 המשוריית, הורה מפקד ארמיה 2 למפקד כוחות חטיבה 24 שריון, מדיוויזיה 23 חי"ר ממוכן, לנוע לראש הגשר המאוחד. (החטיבה הייתה ערוכה תחת פיקוד דיוויזיה 2 חי"ר מתחילת המלחמה וב-17 לחודש ניתנו לה הוראות להיערך באזור אסמאעיליה מזרח – במקור).

לماذا ألغى هجوم الفرقة ٢١ المدرعة على الضفة الشرقية؟

عقب ارتداد القوات المصرية إلى الشمال بعد فشل الهجوم المضاد، أصبح الخط الذي تحتله الفرقة ٢١ المدرعة يتحاذى مع سراييوم على الضفة الغربية للقناة، ويمتد شرقا ليلتقي مع الحد الأمامي للواء ٣ المشاة الميكانيكي، وهو لواء المنتصف في رأس كوبري الفرقة ١٦ مشاة بعد إخلاء لواء اليمين (اللواء ١٦ مشاة) لمواقعه تحت ضغط العدو.

وإزاء شدة ضغط العدو على رأس الكوبري الموحد الذي كان يتكون من الفرقتين ١٦ مشاة و ٢١ المدرعة، ونظرا لقلة عدد الدبابات بعد الخسائر الجسيمة التي تكبدتها الفرقة ٢١ المدرعة أصدر قائد الجيش الثاني أمره إلى قائد قوات اللواء ٢٤ المدرع، من الفرقة ٢٣ مشاة ميكانيكية، بالتحرك إلى رأس الكوبري الموحد. (كان موضوعا تحت قيادة الفرقة ٢ مشاة منذ بداية الحرب ثم صدرت له التعليمات يوم ١٧ أكتوبر بالتمركز في منطقة الإسماعيلية شرق)

٤٤٧

עמ' 448

בסביבות השעה 11:00 בבוקר ביום ה-19 לחודש הודיע עמיד [תא"ל - פ.מ.] אברהמים אל-עראבי, מפקד דיוויזיה 21 המשורינית לפריק (רב-אלוף - פ.מ.) סעד אל-שאד'לי, הרמטכ"ל, שנמצא אותה עת במפקדה הקדמית של ארמיה 2 באסמאעיליה מאז ערב היום הקודם, שאנשי המודיעין מאשרים ששני טורים של האויב נעים ממזרח למערב, וכי כל אחד מהם מונה כ-100 טנקים מתוגברים בכוחות חי"ר ממוכן, וכי מסוקים מרחפים מעליהם. בנוסף לכך יש לאויב כ-30 טנקים באזור דורסואר, ובכפר אל-ג'לאא' ["אמיר" - א.ר.] יש לו כגדוד טנקים מתוגברים בטילי נ"ט מונחים SS-11, וכי המטוסים הישראליים ממשיכים בתקיפותיהם על ראש הגשר מאז השעה 08:00 בבוקר. הפריק [רב-אלוף - פ.מ.] שאד'לי הורה לעמיד [תא"ל - פ.מ.] אל-עראבי בצורך להניח מוקשים בצפיפות רבה בחזית מערכי ההגנה של דיוויזיה 21 המשורינית כדי למנוע מן האויב להרחיב את פירצת החדירה צפונה, והודיע לו כי כוחות צנחנים בפיקוד עקיד ["אל"ם - פ.מ.] אסמאעיל עזמי תפסו את הרמפות שבגדה המערבית

(מסרפאום עד ג'בל מרים [אזור קבר החיל האלמוני – "ורשה" 2 – א.ר.] צפונה – במקור), דבר שמאבטח את אגפו הימני.

وفي حوالي الساعة الحادية عشرة صباح يوم ١٩ أكتوبر، أبلغ العميد أ.ح إبراهيم العرابي قائد الفرقة ٢١ المدرعة الفريق سعد الشاذلي رئيس الأركان الذي كان موجودا في مركز القيادة المتقدم للجيش الثاني بالإسماعيلية منذ مساء اليوم السابق بأن عناصر الاستطلاع تؤكد أن رتلين للعدو يتحركان من الشرق إلى الغرب، ويتكون كل منهما من حوالي ١٠٠ دبابة مدعمة ببعض المشاة الميكانيكية، وتخلق فوقهما طائرات هليكوبتر. وعلاوة على ذلك يوجد للعدو حوالي ٣٠ دبابة في منطقة الدفرسوار بينما توجد له في قرية الجلاء حوالي كتيبة دبابات مدعمة بصواريخ موجهة SS11 وأن الطائرات الإسرائيلية تواصل هجماتها على رأس الكوبري منذ الساعة الثامنة صباحا. وأصدر الفريق الشاذلي تعليماته إلى العميد العرابي بضرورة رص الألغام بكثافة أمام الحد الأمامي لدفاعات الفرقة ٢١ المدرعة لمنع العدو من توسيع ثغرة الاختراق شمالا، وأبلغه أن قوات المظلات بقيادة العقيد إسماعيل عزمي تحتل المصاطب على الضفة الغربية (من سراييوم إلى جبل مريم شمالا) مما يجعل جنبه الأيمن مؤمنا.

בשעה 14:00 בצהרים תקפו טנקים ישראלים את אחד ממוצבי אחד הגדודים של חטיבה 18 חי"ר ממוכן (מדיוויזיה 21 המשורינת – במקור), אשר המטיר אש כבדה על כוחות האויב והשמיד לכוחותיו 4 טנקים ו-3 זחל"מים. הגדוד עצמו איבד 3 טנקים, בנוסף לאבדותיו בכוח אדם וציוד. כתוצאה מכך נפסקו התקפות האויב, והמטוסים הישראליים החלו להפציץ את עמדות ההגנה בתוך ראש הגשר המאוחד בהפצצות מרוכזות.

وفي الساعة الثانية عشرة ظهرا هاجمت الدبابات الإسرائيلية موقع إحدى كتائب اللواء ١٨ مشاة ميكانيكي (من تشكيل الفرقة ٢١ المدرعة)، وقامت الكتيبة بصب وابل من نيرانها على قوات العدو فدمرت له ٤ دبابات و٣ عربات نصف جنزير وخسرت الكتيبة ٣ دبابات بالإضافة إلى خسائرها في الأفراد والمعدات. وعلى أثر ذلك توقفت هجمات العدو وبدأت الطائرات الإسرائيلية في قصف المواقع الدفاعية داخل رأس الكوبري الموحد قصفا مركزا.

לאור ההידרדרות במצב בגדה המערבית מדרום לתעלת אסמאעיליה, לאחר שחטיבות 23 שריון (מדיוויזיה 3 חי"ר ממוכן – במקור) ו-116 חי"ר ממוכן (מדיוויזיה 23 חי"ר ממוכן – במקור) איבדו את יכולתן הקרבית, החליט הפריק (רב-אלוף – פ.מ.) סעד אל-שאד'לי, שקיבל באותה עת את אחריות הפיקוד על ארמיה 2, להחזיר את האיזון ברמת החזית בדרך של ביצוע מבצע התקפי בגדה המזרחית של התעלה במטרה לצמצם את פירצת החדירה הישראלית, לאחר שהניסיונות הקודמים לחיסולה נכשלו.

כדי להשיג מטרה זו הוא שלח מברק אלחוטי מקוצר לעמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי שתכנו היה: "יא עראבי ... תקוף את כפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.] בכל מחיר". כדי לבצע את הוראת הרמטכ"ל הכין עמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי את תכנית ההתקפה שלו על הכפר עם כל הטנקים שיכול היה לאסוף, מבלי להפר את האיזון במערכי ההגנה של ראש הגשר המאוחד שנמצא תחת פיקודו. התכנית הייתה מבוססת על בסיס התקפה בשני דרגים: הדרג הראשון - חטיבה

ونظرا لتدهور الموقف على الضفة الغربية جنوب ترعة الإسماعيلية بعد فقد اللواء ٢٣ المدرع (من الفرقة ٣ مشاة ميكانيكية) واللواء ١١٦ مشاة ميكانيكية (من الفرقة ٢٣ مشاة ميكانيكية) مقدرتهما القتالية. لذا قرر الفريق سعد الشاذلي - الذي كان يتولى في هذه الفترة مسئولية القيادة في الجيش الثاني - استعادة التوازن على مستوى الجبهة عن طريق القيام بعملية هجومية على الضفة الشرقية للقناة بغرض تقليص ثغرة الاختراق الإسرائيلية بعد أن فشلت المحاولات السابقة في تصفيتهم والقضاء عليها. ولتحقيق ذلك الهدف، بعث برسالة لاسلكية موجزة إلى العميد العراقي كان نصها «يا عرابي . . اقتحم قرية الجلاء بأي خسائر». وتنفيذا لتعليمات رئيس الأركان وضع العميد العراقي خطته لمهاجمة القرية بكل ما يستطيع حشده من الدبابات دون الإخلال باتزان دفاعات الكوبري الموحد الذي كان يتولى قيادته. وكانت الخطة مبنية على أساس الهجوم بنسقين: النسق الأول - اللواء

٤٤٨

עמ' 449

24 שריון (42 טנקים – במקור) תבצע את התקפתה בשני כיוונים: הראשון בכוח החטיבה (פחות גדוד – במקור) מעמדותיה שמצפון למזין הראשי בכיוון דוורסואר,

מימין לדרך הרחב מס' 1 [ציר "לכסיקון" – א.ר.], והכיוון השני בכוח של הגדוד הנותר, מעמדותיו מצפון-מערב לאל-טאליה ["סגול" 215 (ב"מיסורי") – א.ר.] בכיוון כפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.]. משימת חטיבה 24 שריון הייתה השמדת כוחות האויב והשתלטות על אזור כפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.].

הדרג השני: חטיבה 1 שריון (14 טנקים – במקור) שמשימתה הייתה לאבטח את האגף הימני של חטיבה 24 שריון במהלך ההתקפה, בשיתוף פעולה עם כוחות הצנחנים, שיפעלו במשימה לאבטח את הרמפות, עליהן השתלטו ממערב לתעלה.

٢٤ المدرع (٤٢ دبابة) ويقوم بالهجوم من اتجاهين: الأول بقوة اللواء (عدا كتيبة) من موقعه شمال المغذي الرئيسي في اتجاه الدفرسوار يمين الطريق العرضي رقم ١، والاتجاه الثاني بقوة الكتيبة الباقية من موقعها شمال غرب الطالية في اتجاه قرية الجلاء. وكانت مهمة اللواء ٢٤ المدرع هي تدمير قوات العدو وتأمين منطقة قرية الجلاء. النسق الثاني: اللواء الأول المدرع (١٤ دبابة) وكانت مهمته تأمين الجنب الأيمن للواء ٢٤ المدرع في أثناء الهجوم بالتعاون مع عناصر المظلات التي ستقوم بمهمة التأمين من المصاطب التي تحتلها غرب القناة.

השעה 16:00 בערב נקבעה כמועד לתחילת ההתקפה, אותה היו צריכים להקדים הפצצה אווירית והפגזה ארטילרית מרוכזת על-ידי תותחי דיוויזיה 21 המשורינת, שתמשיך לסייע להתקפה תוך שימוש באש מתגלגלת וריכוזי אש על-פי דרישה.

כשהפריק (רב-אלוף – פ.מ.) שאד'לי בדק את תכנית ההתקפה מצא שסה"כ כמות הטנקים שהוקצתה למבצע זה, שעמדה על 56 טנקים, לא תספיק כדי להשיג הצלחה, ולכן ביקש מעמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי להוציא את כל הטנקים הנמצאים בראש הגשר, שמספרם היה כ-25 טנקים, כדי שיטלו חלק בהתקפה.

היה זה כאילו (אל-עראבי – פ.מ.) קיבל פקודה לצמצם את ראש הגשר המאוחד. עמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי התנגד לרעיון זה, שכן הוצאת הטנקים והשארת החי"ר לבדו במערכי ההגנה היה גורם ללא ספק לזעזוע במערכי ההגנה, וחושף את ראש הגשר לסכנת חדירת האויב, במיוחד מצד האגף הימני. מטרת האויב למן היום הראשון לצליחת כוחותיו מערבה [לתעלה – פ.מ.] הייתה להרחיב את פירצת

החדירה צפונה עד לקצה הרחוק ביותר שניתן, כדי שניתן יהיה לאבטח את חצר הצליחה בדוורסואר. למרות התעקשות הפריק (רב-אלוף – פ.מ.) שאד'לי לבצע את רעיונו, נשאר עמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי איתן בעמדתו, ושלח את חוות דעתו לפריק שאד'לי במברק אלחוטי שתוכנו היה כלהלן: "צמצום ראש הגשר פירושו נפילת כולו".

وتحددت الساعة الرابعة مساء موعدا لبدء الهجوم على أن تسبقها ضربة طيران وقصفة نيران مركزة من مدفعية الفرقة ٢١ المدرعة، على أن تستمر المدفعية في معاونة الهجوم باستخدام الغللات المتقدمة والتجمعات تحت الطلب. وعندما اطلع الفريق الشاذلي على خطة الهجوم، قدر أن جملة الدبابات التي خصصت لهذه العملية وهي ٥٦ دبابة لا تكفي لتحقيق النجاح، ولذا طلب من العميد العرابي سحب كل الدبابات المتبقية برأس الكوبري وكان عددها حوالي ٢٥ دبابة لإشراكها في عملية الهجوم حتى لو أدى الأمر إلى تقليص رأس الكوبري الموحد. واعترض العميد العرابي على ذلك الرأي، إذ إن سحب الدبابات وترك المشاة وحدها في المواقع الدفاعية لا بد أن يؤدي إلى اهتزاز الدفاعات وتعريض رأس الكوبري لخطر اختراق العدو خاصة من ناحية الجنب الأيمن، فقد كان هدف العدو منذ اليوم الأول لعبور قواته إلى الغرب هو توسيع ثغرة الاختراق شمالا إلى أقصى ما يستطيع لضمان تأمين ساحة العبور عند الدفرسوار. ورغم إلحاح الفريق الشاذلي لتنفيذ فكرته، فإن العميد العرابي ظل مصرا على موقفه، وأرسل وجهة نظره إلى الفريق الشاذلي ضمن رسالة لاسلكية كان نصها كما يلي: «تقليص رأس الكوبري معناه سقوطه كلية».

ההתקפה המצופה בגדה המזרחית, שסביבה התנהל ויכוח זה, לא יצאה לפועל בשל סיבות הקשורות למצב שהיה בגדה המערבית. המצב הצבאי בכל גדה, מאז הצליחה הישראלית בליל ה-15-16 לחודש לצידה המערבי של התעלה, השפיע מאד על המצב בגדה השנייה באופן ישיר. המצב בגדה המערבית מדרום לתעלת אסמאעיליה הורע מאד כתוצאה מהתקפות הטנקים הישראליים על יחידות חטיבה 182 צנחנים, דבר שהוסיף לנפילת מוצב סרפאום החיוני בידי הכוחות הישראליים. בעקבות כך הוציא הפריק [רב-אלוף – פ.מ.] סעד אל-שאד'לי את הוראותיו לעקיד

[אל"ם – פ.מ.] אסמאעיל עזמי, מפקד חטיבה 182 צנחנים, לסגת עם יחידתו צפונה, לטוסון, כדי להחזיק בקו טוסון – מסגד סרפאום.

ولكن الهجوم المرتقب على الضفة الشرقية الذي دار من أجله كل هذا الجدل لم يتم بالمرة، لأسباب تتعلق بالوضع على الضفة الغربية. فقد أصبح الوضع العسكري على كل ضفة - منذ العبور الإسرائيلي ليلة ١٥/١٦ أكتوبر إلى غرب القناة- يؤثر في الضفة الأخرى تأثيراً مباشراً. ولقد ساء الوضع على الضفة الغربية جنوب ترعة الإسماعيلية نتيجة لهجمات الدبابات الإسرائيلية على وحدات اللواء ١٨٢ مظلات، مما أدى إلى سقوط موقع سراييوم الحيوي في يد القوات الإسرائيلية. وتبعاً لذلك أصدر الفريق سعد الشاذلي تعليماته إلى العقيد إسماعيل عزمي قائد اللواء ١٨٢ مظلات بالارتداد بوحداته شمالاً إلى طوسون على أن يتمسك بالخط طوسون - جامع سراييوم.

٤٤٩

עמ' 450

מצב זה השפיע באופן טבעי על תכניות ההתקפה בגדה המזרחית, שכן הפריק סעד אל-שאד'לי התקשר לעמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי בסביבות השעה 15:40 בערב, כלומר כ-20 דקות בלבד לפני המועד שנקבע לתחילת ההתקפה, והורה לו לבטל את מבצע ההתקפה מכיוון שאין יותר צורך בה. באותה עת הורה לו להחזיק בקו הנוכחי של דיוויזיה 21 המשורינת (קו סרפאום – במקור), והאיץ בו להתרכז בהכנת מערכי ההגנה והנחת המוקשים. עמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי מיהר להתקשר אל מפקדי יחידתו כדי להודיע להם את ההוראות לבטל את ההתקפה, ובצורך לחזק את מערכי ההגנה שלהם.

وأثر هذا الموقف بالطبع في مخطط الهجوم على الضفة الشرقية، ولذا اتصل الفريق سعد الشاذلي بالعميد العراقي حوالي الساعة الثالثة والدقيقة الأربعين مساءً - أي قبل الموعد الذي كان محددًا لبدء الهجوم بعشرين دقيقة فقط - وأصدر له تعليماته بإلغاء عملية الهجوم حيث لم تعد لها ضرورة. وفي نفس الوقت أمره بالتمسك بالخط الحالي للفرقة ٢١ المدرعة (خط سراييوم)، وحثه على التركيز على تجهيز الدفاعات وحرص الألغام. ويادر العميد العراقي إلى الاتصال بقيادة وحداته لإبلاغهم بتعليمات إلغاء الهجوم وبضرورة تحصين الدفاعات.

אבל הפתעה לא צפויה ציפתה לעמיד [תא"ל - פ.מ.] אל-עראבי, שכן לא חלפה שעה אחת מאז שקיבל את ההוראה לבטל את ההתקפה, והפריק אל-שאד'לי התקשר אליו בשנית כדי להודיע לו שהנשיא המנוח סאדאת דורש לבצע את מבצע ההתקפה שבוטלה קודם לכן. עמיד [תא"ל - פ.מ.] אל-עראבי השיב לו כי פלגת ההנדסה סיימה את הנחת המוקשים בחזית מערכי ההגנה של הדיוויזיה בהתאם להוראות שקיבל, וכי הזמן שיידרש להכין את מבצע ההתקפה יהפוך אותה למבצע לילי, עם התקרב מועד השקיעה. מאחר ולאויב יש יתרון במבצעי לילה, שכן הטנקים הישראליים מצויידיים באמצעים מתקדמים המיועדים ללחימה לילית, צפוי שהטנקים המצרים יושמדו במידה וההתקפה תבצע בלילה, דבר שמשמעותו השארת ראש הגשר המאוחד ללא טנקים וכתוצאה מכך הוא ייחשף לסכנת החדירה.

נראה היה שהפריק אל-שאד'לי השתכנע בעמדתו של העמיד [תא"ל - פ.מ.] אל-עראבי באופן כזה שגרם לו לשלוח לאחר כ-10 דקות בלבד מסיום שיחתו איתו מברק אלחוטי ללואא' [אלוף - פ.מ.] מחמד עבד אל-ע'ני אל-ג'מסי, ראש אגף המבצעים במרכז 10, בו נכתב כלהלן: "אגפו של אל-עראבי מאויים, ואם יפתח בהתקפה כלשהי, הוא יוכה מכל הכיוונים. הלילה יורד על העולם והתנאים אינם מאפשרים לבצע התקפה עד שיעלה הבוקר. אתה יודע את מצבו של אל-עראבי וכי כמות הטנקים בראש הגשר המאוחד של דיוויזיה 16 חי"ר ודיוויזיה 21 המשורינת מגיע ל-80 טנקים, עימם יוכל להגן על ראש הגשר".

אין ספק שמברקו האלחוטי של אל-שאד'לי לאל-ג'מסי חושף שני נושאים בעלי החשיבות הגבוהה ביותר. הראשון – גודל האסון שהיה צפוי לקרות בראש הגשר המאוחד, במידה ומבצע ההתקפה היה יוצא לפועל, בין אם ביום ובין אם בלילה, וכי אל-שאד'לי הבין בעצמו שהטנקים המצויים בראש הגשר המאוחד, הכולל את דיוויזיה 16 חי"ר ודיוויזיה 21 המשוריינת,

غير أن مفاجأة غير متوقعة كانت في انتظار العميد العرابي . فلم تمض سوى ساعة واحدة فقط من تلقيه الأمر بإلغاء الهجوم، حتى اتصل به الفريق الشاذلي ثانية ليبلغه أن الرئيس الراحل السادات يطلب ضرورة القيام بعملية الهجوم التي سبق إلغاؤها . وأجابه العميد العرابي بأن مفرزة المهندسين قد انتهت من رص الألغام أمام مواجهة دفاعات الفرقة وفقا للتعليمات الصادرة، كما أن الوقت الذي سيستغرقه التجهيز لعملية الهجوم سوف يحولها إلى عملية ليلية بعد أن اقترب موعد الغروب . ونظرا لأن العدو لديه التفوق في العمليات الليلية، إذ إن الدبابات الإسرائيلية مزودة بالمعدات المتطورة الخاصة بالقتال الليلي، لذا فإن من المنتظر تدمير الدبابات المصرية في حالة إجراء الهجوم ليلا مما يعني بقاء رأس الكوبري الموحد بدون دبابات وتعريضه بالتالي لخطر الاختراق . ويبدو أن الفريق الشاذلي قد اقتنع بوجهة نظر العميد العرابي إلى الحد الذي جعله يبعث بعد حوالي عشر دقائق فقط من انتهاء حواراه معه بإشارة لاسلكية إلى اللواء محمد عبد الغني الجمسي رئيس هيئة العمليات بالمركز ١٠ ورد فيها ما يلي: «عراي جنبه مهدد، ولو قام بأي هجوم فسيضرب من جميع الجهات . الدنيا ليّلت والظروف لا تسمح بالهجوم حتى ولا باكراً نقدر . عشان تعرف موقف عرابي فإن عدد الدبابات في رأس كوبري الفرقة ١٦ مشاة والفرقة ٢١ المدرعة يبلغ ٨٠ دبابة، يدويك يستطيع التمسك برأس الكوبري» .

ولاشك في أن رسالة الشاذلي اللاسلكية إلى الجمسي تكشف لنا عن أمرين على أقصى درجة من الأهمية .

أولهما، مقدار الكارثة التي كان من المنتظر أن تحمل برأس الكوبري الموحد في حالة تنفيذ عملية الهجوم سواء تمت العملية نهاراً أو ليلاً، فإن الشاذلي قد اعترف بنفسه بأن الدبابات الموجودة برأس الكوبري الموحد الذي يضم الفرقة ١٦ مشاة والفرقة ٢١ المدرعة

עמ' 451

שמנו 80 טנקים מספיקים בקושי להחזיק בראש הגשר, וכיצד ניתן לצאת להרפתקה להוציא ממנו את הכוחות המשוריינים המצויים בו כדי לבצע התקפה מול אויב שיש לו עדיפות מכרעת בטנקים? (הדבר אושר גם על-ידי הגעת ידיעות מגורמי המודיעין, אותן הודיע אל-עראבי לאל-שאד'לי בבוקר- במקור). בנוסף לכך, יש לו יתרון אווירי בשדה הקרב, במיוחד לאחר שהטנקים הישראליים השמידו ממערב לתעלה מספר גדול מבסיסי טילי הקרקע-אוויר ("סאם" – במקור), דבר שגרם לזעזוע במערכת ההגנה האווירית המצרית בגדה המערבית. ביצוע ההתקפה, שלמרבה המזל בוטלה, בתנאים כאלה היה מביא להשמדת הטנקים הנוטלים בה חלק ומתן ההזדמנות בעקבות כך לטנקים הישראליים להגשים את התקווה שמילאה את חלומה של המפקדה הישראלית, מאז תחילת מבצע הצליחה אל ממערב לתעלה, והוא לחדור ולהשמיד את ראש הגשר המאוחד, ולהרחיב את פירצת החדירה צפונה עד הציר התיכון (דרך אסמאעיליה – מזרח – טאסה – במקור) [ציר "טליסמן" – א.ר.], ולאיים על האגף הימני של דיוויזיה 2 חי"ר, שהחזיקה בגזרת אל-פרדאן.

ועדدها ٨٠ دبابة تكفي بالكاد للتمسك برأس الكوبري، فكيف تتم المغامرة إذن بإخلائه من قواته المدرعة للقيام بهجوم في وجه عدو لديه التفوق الساحق في الدبابات؟ (يمكن التأكد من ذلك من مراجعة معلومات عناصر الاستطلاع التي أبلغها العرابي للشاذلي في الصباح). وعلاوة على ذلك لديه التفوق الجوي على أرض المعركة خاصة بعد تدمير الدبابات الإسرائيلية غرب القناة لعدد كبير من قواعد الصواريخ أرض جو (سام)، مما أدى إلى اهتزاز شبكة الدفاع الجوي المصري على الضفة الغربية. إن القيام بالهجوم – الذي تم إلغاؤه لحسن الحظ – في مثل هذه الظروف كان سيؤدي إلى تدمير الدبابات القائمة بالهجوم وإتاحة الفرصة بالتالي للدبابات الإسرائيلية لتحقيق الأمل الذي كان يراود أحلام القيادة الإسرائيلية منذ بداية عملية العبور إلى غرب القناة، وهو اختراق وتدمير رأس الكوبري الموحد وتوسيع ثغرة الاختراق شمالاً حتى الطريق الأوسط (طريق الإسماعيلية شرق – الطاسة) وتهديد الجنب الأيمن للفرقة ٢ مشاة التي تحتل قطاع الفردان.

הדבר השני – הוא מידת החומרה שכמעט וארעה בעקבות התערבות ההנהגה המדינית, שיוצגה על-ידי הנשיא המנוח סאדאת, בהחלטות המפקדה הצבאית, כפי שהדבר הוצג קודם לכן בפירוט.

בסביבות השעה 17:00 בערב התקשר הפריק אל-שאד'לי לעמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי והתנהלה ביניהם השיחה הבאה:

אל-שאד'לי: אסמאעיל עזמי (כוח הצנחנים – במקור) נסוג מסרפאום לטוסון. תיסוג באגפך הימני לטוסון מכיוון שכתפך הימנית תישאר יחד עם כתפו הימני של אסמאעיל עזמי, מכיוון שעזמי נסוג לטוסון בשל הלחץ הרב שהופעל עליו.

أما الأمر الثاني، فهو مدى الخطورة التي كادت تنجم نتيجة لتدخل القيادة السياسية - ممثلة في الرئيس الراحل السادات - في قرارات القيادة العسكرية. وقد سبق أن شرحنا ذلك الموضوع بالتفصيل.

وفي حوالي الساعة الخامسة مساءً، اتصل الفريق الشاذلي بالعميد العرابي ودار بينهما الحوار التالي:

الشاذلي: إسماعيل عزمي (قوة المظلات) ارتد من سراييوم إلى طوسون. ارتد بجنبك الأيمن إلى طوسون بشأن يبقى كتفك اليمين في كتف إسماعيل عزمي لأن عزمي عليه ضغط كبير ورجع طوسون.

אל-עראבי: כלומר נסיגה ללא לחץ מצד האויב.

עמיד [תא"ל – פ.מ.] אל-עראבי נאלץ להורות על נסיגת יחידות דיוויזיה 21 המשוריינת מקו סרפאום אל טוסון, ובעקבות כך הצליח האויב להרחיב את פירצת החדירה צפונה עד טוסון מבלי כל קרב (בסביבות 5 ק"מ – במקור).

العراقي: معنى ذلك الانسحاب بدون ضغط من العدو.

واضطر العميد العراقي إلى إصدار تعليماته بارتداد وحدات الفرقة ٢١ المدرعة من خط سراييوم إلى طوسون، وتمكن العدو بالتالي من توسيع ثغرة اختراقه شمالاً حتى طوسون دون أي قتال (حوالي ٥ كم).

عمليات الجنرال أدان على الضفة الغربية

في صباح يوم ١٨ أكتوبر تمكن اللواء المدرع بقيادة العقيد جابي من تدمير معظم دبابات اللواء ٢٣ المدرع (من الفرقة ٣ مشاة ميكانيكية الاحتياطي الإستراتيجي للقيادة

٤٥١